

ინეზა ზოიძე •
მალვინა ჯიბლაძე •
გიგა ფარტენაძე •
თამარ ზოიძე •

ღია მმართველობის მოდელი თვითმმართველი ქალაქი ბათუმის მაგალითზე • აბსტრაქტი

ღია მმართველობის სფეროში საქართველოში გადადგმული ნაბიჯები ხშირად არაკოორდინირებული და უსისტემო ხასიათს ატარებს, თუმცა ბევრი კარგი წარმატებული მაგალითიც გვხვდება როგორც ცენტრალურ, რეგიონულ, ასევე მუნიციპალურ დონეზე. კვლევის ფარგლებში ჩვენ ყურადღებას გავამახვილებთ მუნიციპალურ დონის ანალიზზე, რისთვისაც შესწავლილი იქნა ღია მმართველობის განვითარების კუთხით არსებული მდგომარეობა თვითმმართველ ერთეულში - ქ. ბათუმში და შემოთავაზებულია ღია მმართველობის განვითარების დონის შესაფასებელი მეთოდოლოგია. კვლევის ფარგლებში ასევე მოხდა შესაბამისი საბაზისო გარემოს შეფასება და ანალიზი, ნაჩვენებია არსებული პრობლემების გადაჭრის გზები, განვითარების ტენდენციები და რეკომენდაციები.

საკვანძო სიტყვები: ღია მმართველობა, ადგილობრივი თვითმმართველობა, თვითმმართველი ერთეული, ბათუმი, პარტნიორობა, ანგარიშვალდებულება.

-
- ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ასოცირებული პროფესორი
  - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი
  - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ასისტენტ პროფესორი
  - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საჯარო მმართველობის სტუდენტი

* „კვლევა განხორციელდა ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მხარდაჭერით “/„This research has been supported by Batumi Shota Rustaveli state University”.

შესავალი

საქართველოს ადგილობრივ თვითმმართველობებში ღია მმართველობა ძირითადად ყალიბდება ღია მმართველობის სამოქმედო გეგმის ფარგლებში ასახული ცალკეული ვალდებულების ფარგლებში. მიუხედავად იმისა, რომ ვალდებულების ფარგლებში განხორციელებული ყველა აქტივობა ეფუძნება ღია მმართველობის პრინციპებს: ღიაობა და გამჭვირვალობა, ანგარიშვალდებულება, მოქალაქეთა ჩართულობა, ინოვაციებსა და ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული განვითარება (Obama B., 2009) ერთიანი სისტემური ფონის არ არსებობის გამო ვერ ხდება მათი ეფექტის მხარდაჭერა, რათა შემდგომში სხვა მუნიციპალიტეტში უკვე არსებული კარგი პრაქტიკა გაზიარდეს.

ადგილობრივ თვითმმართველობებში შეიქმნა არაერთი პლატფორმა ღია მმართველობის განვითარებისათვის, თუმცა დღეის მონაცემები საქართველოს 64 მუნიციპალიტეტიდან, ადგილობრივი ღია მმართველობის ქსელში მხოლოდ 6 გაწევრიანდა. ამიტომ ნაშრომის ფარგლებში მნიშვნელოვნად ჩავთვალეთ შეგვესწავლა რეგიონის თვითმმართველ ქალაქში ღია მმართველობის ჩამოყალიბებასთან არსებული მდგომარეობა, იმდენად, რამდენადაც ქვეყნის ღია მმართველობაზე გადასვლა პირველ რიგში მოითხოვს საჯარო მართვის სისტემის ტექნოლოგიების, ფორმების და მიმართულებების სრულყოფას სახელმწიფო მართვის ყველა დონეზე. აქედან გამომდინარე, ღია მმართველობის ადგილობრივი დონე გვევლინება როგორც პოლიტიკური სისტემის ბევრად მნიშვნელოვანი დონის ელემენტი, სადაც ყველაზე ეფექტურად ხდება საზოგადოებისა და საჯარო ხელისუფლების ურთიერთკავშირი. (ფარტენაძე გ., 2021)

ღია მმართველობაზე არსებული ქართული სამეცნიერო ლიტერატურა მართალია გამოირჩევა საკითხის სიახლის დასმით, თუმცა უგულებელყოფილია ღია მმართველობის რეგიონული მასშტაბით დანერგვის შესაძლებლობის შესწავლა, მით უფრო არ ეხება „ღია მმართველობის“ დანერგვის პრობლემებს აჭარის რეგიონის მაგალითზე, მაშინ როდესაც ძირითადი სახელმწიფო მომსახურება მოსახლეობისთვის სწორედ რეგიონალურ და მუნიციპალურ დონეზე მო-

დის.

ნაშრომში წარმოდგენილია მეცნიერული სიახლის მქონე შედეგები:

- შემუშავებულია რეგიონის დონეზე თვითმმართველი ქალაქის ღია მმართველობის კვლევის მეთოდოლოგია, რომელიც დაფუძნებულია კვლევის რაოდენობრივ და თვისობრივ მონაცემებზე;

- ასევე შემუშავებულია თვითმმართველი ქალაქის - ბათუმის ღია მმართველობის განვითარების მაჩვენებლის ინდექსი და განალიზებულია ღია მმართველობის განვითარების არსებული მდგომარეობა ისეთი თვისობრივი მაჩვენებლებით როგორცაა: ინფორმაციის თავისუფალი ხელმისაწვდომობა, მოქალაქეთა ჩართულობა, ღია მონაცემები, ღია დიალოგი, ბიუჯეტის საჯაროობა, სხდომების საჯაროობა და სხვა.

- გამოვლენილია, რომ თვითმმართველ ქალაქ - ბათუმს აქვს მნიშვნელოვანი პროგრესი ღია მმართველობის განვითარების კუთხით, რაც ნაწილობრივ განპირობებულია იმით, რომ ის ერთ-ერთია ღია მმართველობის ეროვნულ სამოქმედო გეგმებში ინტეგრირებულ თვითმმართველ ერთეულებს შორის.

ლიტერატურული მიმოხილვა

ღია მმართველობის კონცეფცია და მისი განვითარების შეფასების მცდელობები

ღია მმართველობის კონცეფციის დანერგვას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს თვითმმართველობის დონეზე, სადაც ადგილობრივი ხელისუფლება საზოგადოებისთვის სახელმწიფოსთან პირველადი, და რეგულარული კავშირის წყაროს წარმოადგენს, უშუალოდ არის პასუხისმგებელი მოქალაქეთა ყოველდღიური საჭიროებების მოგვარებაზე და მეტი შესაძლებლობა აქვს დანერგოს მონაწილეობის მრავალფეროვანი მექანიზმი. (გოგიძე ლ., 2021) თუმცა ამისათვის საჭიროა არამხოლოდ მოქალაქეთა სურვილი ჩაერთონ უწყების საქმიანობაში (Bekkers V.J.J.M., Tummers L.G., Voorberg W.H., 2013), არამედ ადამიანების შესაძლებლობები ფეხი აუწყოს ტექნოლოგიური მიღწევებს. (Cruz R., Lee H.J., 2019). ღია მმართველობაში ადგილობრივი

თვითმმართველობების ჩართვას, აქვს პოზიტიური ცვლილებების უზარმაზარი პოტენციალი, პირდაპირი დემოკრატიისა და მოქალაქეზე ორიენტირებული მმართველობის მექანიზმების წყალობით (Iashvili G., Phartenadze G., Manvelidze I., 2019), რომლებიც ახორციელებენ ასეთი სუბნაციონალური ერთეულები, ამიტომ მისი შესწავლა ხელისუფლების ქვემოდან ზემოთ მიმართულებით განხორციელდა არაერთი უცხოელი მეცნიერის მიერ (Malaccorto, R.; Lonati, M., 2019), (Omholt T., 2015), ასევე არაერთ ნაშრომში შემოთავაზებულია ღია მმართველობის შეფასება ადგილობრივ ხელისუფლების ორგანოებში სხვადასხვა მეთოდოლოგიით (მანველიძე, 2016), (ფარტენაძე გ., მანველიძე ი., 2015), (Iashvili G., Phartenadze G., Manvelidze I., Katamadze G., 2016), (Manvelidze I., Tebidze M., 2019) მათ შორის ვებ-გვერდების შესწავლის შედეგად (Lourenço R.P., 2013), (Armstrong C.L., 2011), (Jibladze M., Manvelidze I., 2023).

საქართველოში მუნიციპალურ დონეზე ღია მმართველობის განვითარება დაწყებულია, ამას ადასტურებს ღია მმართველობის პარტნიორობის წევრების რაოდენობაც საქართველოდან (Local, 2022). ამასთან, ქვეყნის მდგრადი განვითარებისათვის აუცილებელია ღია მმართველობის განვითარების დონის მაჩვენებლების სისტემური შეფასება, მათ შორის სუბნაციონალურ დონეზე. ეს საშუალებას მოგვცემს გამოვყოთ წარმატების მთავარი ფაქტორები და შეფერხების ძირითადი მიზეზები, ვინაიდან ამჟამად არ არსებობს მკაფიო ინსტრუქციები ცენტრალურ, რეგიონალურ და მუნიციპალურ დონეზე ღია მმართველობის განვითარების შეფასების განხორციელებისათვის.

საქართველო და ღია მმართველობა

საქართველო ღია მმართველობის პარტნიორობას 2011 წელს შეუერთდა და ამ პერიოდის განმავლობაში შეიმუშავა ოთხი სამოქმედო გეგმა, რომელიც მოიცავს მნიშვნელოვან ვალდებულებებს გამჭვირვალობის, საჯარო სერვისების ეფექტურობისა და საზოგადოების ჩართულობის თვალსაზრისით. პირველი სამოქმედო გეგმის (2012-2013) (დმპს., 2011) შემუშავების შემდეგ, იუსტიციის სამინისტროს მიერ 2013 წელს შეიქმნა ღია მმართველობის საქართველოს ფორუმი, რო-

გორც პირველი, სამოქალაქო საზოგადოებასთან თანამშრომლობის მუდმივმოქმედი მექანიზმი, ამავე წელს საქართველოს მთავრობამ მიიღო დადგენილება „საჯარო ინფორმაციის პროაქტიულად გამოქვეყნების წესი“ (საკანონმდებლო მაცნე, 2013) და საჯარო ინფორმაციის ელექტრონულად მოთხოვნის სტანდარტთან დაკავშირებით, რომელიც ლონდონში გამართულ ღია მმართველობის პარტნიორობის (OGP) გლობალური სამიტის ფარგლებში ჩატარებული კონკურსში მთავრობისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების თანამშრომლობის წარმატებულ მაგალითად იქნა აღიარებული. მოგვიანებით საქართველო ღია მმართველობის პარტნიორობის მმართველი კომიტეტის წევრი გახდა და უზენაესი სასამართლოც ჩაერთო პროცესებში, 2015 წელს საქართველომ უმასპინძლა ევროპის რეგიონულ კონფერენციას, მომდევნო წელს კი გახდა ღია მმართველობის პარტნიორობის თანათავმჯდომარე ქვეყანა საფრანგეთთან ერთად. სწორედ ამ პერიოდიდან იწყება ღია მმართველობის პროცესში მუნიციპალიტეტების ჩართვა. კერძოდ, რიგით მესამე სამოქმედო გეგმის (2016-2017) (ღმპს, 2016) ერთ-ერთი ნოვაცია იყო მუნიციპალიტეტების ჩართულობა და ვალდებულებად აისახა კიდევ თბილისისა და 5 მუნიციპალიტეტის ღია მმართველობაში ჩართვა. ეს იყო: ვალდებულება 1, რომელიც ითვალისწინებდა თბილისის, ბათუმისა და ქუთაისის იუსტიციის სახლებში შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირების მოთხოვნებთან ადაპტირებული გარემოს შექმნას და ვალდებულება 24, მუნიციპალიტეტებში: ქუთაისი, ბათუმი, ახალციხე და ოზურგეთის ბიუჯეტის დაგეგმვის ელექტრონული მექანიზმის შექმნა.

საქართველოს ღია მმართველობის რიგით მეოთხე სამოქმედო გეგმაში 2018-2019, (ღმპს., 2017) კერძოდ კი ვალდებულება 4, მოიაზრებდა ქალაქ ბათუმში საბიუჯეტო პროცესებში მოქალაქეთა ჩართულობის გაუმჯობესებას - მონაწილეობითი ბიუჯეტირების ინსტიტუციური მექანიზმის დანერგვის გზით, ხოლო ვალდებულება 6 მიზნად ისახავდა მუნიციპალურ სერვისებზე ადგილობრივი მოსახლეობისთვის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებას. ეს უკანასკნელი კი 5 (მონაწილეობითი ბიუჯეტირების, ელექტრონული პეტიციების, სივრცითი მოწყობისა და არქიტექტურის, ქონების მართვის და ჯანმრთე-

ლობის დაცვის და სოციალური უზრუნველყოფის სერვისების მოდულის დანერგვა) ელექტრონული სერვისის მოდულის დანერგვას მიაზრება.

მეთოდოლოგია

ვინაიდან, ბათუმი, აჭარი რეგიონში ერთადერთი ადმინისტრაციული ცენტრია, რომელსაც საკრებულოსა და მერიას სხვადასხვა ოფიციალური ვებ-გვერდი აქვს, საჭიროდ ჩაითვალა ორივე მათგანის შესწავლა ინდივიდუალურად.

კვლევის ფარგლებში გამოყენებული იქნა, როგორც თვითმმართველი ქალაქიდან გამოთხოვილი საჯარო ინფორმაციის ანალიზი, ასევე თვითმმართველი ქალაქის ღია მმართველობის შეფასებისთვის შემუშავებული დამოუკიდებელი მექანიზმის IRM-ის ანგარიში და ვებგვერდების შესწავლის მეთოდი.

ნაშრომის ფარგლებში შემოთავაზებულია ღია მმართველობის განვითარების შეფასების მეთოდოლოგია, რომელიც ეფუძნება თვითმმართველი ქალაქის მაგალითს, მოიცავს 3 ინდიკატორის, რომელიც თავის მხრივ შედგება 30 კრიტერიუმისაგან. შერჩეული კრიტერიუმები შეესაბამება არამხოლოდ ღია მმართველობის განვითარების პრინციპებს, ასევე სამართლებრივ ნორმატიულ აქტებს, რომლებიც არეგულირებენ სახელმწიფო უწყების საქმიანობასთან დაკავშირებული ინფორმაციის საზოგადოებისთვისა და სხვა დაინტერესებული მხარეებისათვის საჯაროდ ხელმისაწვდომობას. ამასთან, უწყების სპეციფიკიდან გამომდინარე, რიგი კრიტერიუმი ინდივიდუალურია, შესაბამისად გადანაწილდა უშუალოდ აღმასრულებელ და წარმომადგენლობით ორგანოების კომპეტენციების შესაბამისად.

თითოეული კრიტერიუმის შესაფასებლად გამოიყენება 4 ქულიანი სისტემა და როცა ინდიკატორის ყველა კრიტერიუმი სრულად აკმაყოფილებს მოთხოვნას, იწერება 4 ქულა, როცა ინდიკატორის შეფასების კრიტერიუმები მეტ-ნაკლებად აკმაყოფილებს მოთხოვნას, მაშინ 3 ქულა, როცა ინდიკატორში მოცემული შეფასების კრიტერიუმებიდან იშვიათადაა წარმოდგენილი - 2 ქულა, ხოლო მხოლოდ და-

ანონსებულია აღნიშნული მიმართულებით მუშაობა, თუმცა ჯერ არაფერი არ განხორციელებულა - 1 ქულა.

თვითმმართველი ერთეულის სერვისებზე ადგილობრივი მოსახლეობისთვის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება ღია მმართველობის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს, სწორედ ამიტომ ინდიკატორებზე ქულების მინიჭებისას, განსხვავებული წონა აქვს ინდიკატორს, რომელიც შეისწავლის უწყების ვებ-გვერდებზე ელექტრონულ სერვისებს. ელექტრონული სერვისების შემთხვევაში 8 კრიტერიუმის მაქსიმალური ნიშნული არის 3 ქულა, რაც გულისხმობს ელ. სერვისების გამართულად ფუნქციონირებას, 2 ქულა - სერვისების არსებობას/ხარვეზებით ფუნქციონირებას, 1 ქულა - იწერება, როდესაც დაანონსებულია ან სტრატეგიაში გაწერილია ელ. სერვისების დანერგვა და 0 ქულა - ელ. სერვისები არ არსებობს).

თითოეული უწყება, ორ ინდიკატორში „ღიაობა და გამჭვირვალობა“ და „ანგარიშვალდებულება“ 4 ქულით შეფასდა 19 კრიტერიუმში, აქედან 14 კრიტერიუმი საერთო იყო, ხოლო დანარჩენი ინდივიდუალური. ჯამში აღნიშნულ ორ ინდიკატორში, უწყებებს შეეძლოთ მაქსიმალური ქულათა რაოდენობით - (76 ქულით) შეფასებულიყვნენ. ინდიკატორში „ელექტრონული სერვისები“ კი, თითოეული უწყებისთვის 8 კრიტერიუმი გამოიყო და მაქსიმალური ქულათა რაოდენობა ჯამში 24 შეადგენდა. საბოლოოდ კი, ყველა ინდიკატორის შეფასების შედეგად, მაქსიმალური ქულათა ნიშნული, როგორც ბათუმის საკრებულოსთვის, ასევე მერიისთვის განისაზღვრა 100 ქულით.

არსებული მდგომარეობის ანალიზი და მიმოხილვა

ზემოთ აღნიშნული ინდიკატორების მიხედვით ვებ-გვერდებზე დაკვირვების ანალიზის საფუძველზე დადგინდა, თვითმმართველ ერთეულს ყველაზე კარგი შედეგი პროაქტიულად გამოქვეყნების ვალდებულების მაჩვენებლებში აქვს, რაც ძირითადად თავმოყრილია „ღიაობა და გამჭვირვალობა“ ინდიკატორში.

• უწყებების ოფიციალური ვებგვერდების შესწავლის შედეგად ირკვევა, რომ ბათუმის საკრებულოსა და მერიას ნათლად აქვს წარ-

პოლიტიკა 2023 ტომი 7 N 2

მოჩენილი ზოგადი ინფორმაცია უწყების შესახებ, როგორცაა უწყების სტრუქტურა და ისტორია. ამოცანების, მიზნებისა და ფუნქციების შესახებ კი ინფორმაცია დებულებაშია მოცემული, მაგრამ ცალკე საიტზე გამოყოფილი არ არის.

- ინფორმაცია ადვილად იძებნება უწყების ხელმძღვანელი პირების შესახებაც, თუმცა მერიის შემთხვევაში მხოლოდ საკონტაქტო ინფორმაციით შემოიფარგლება და ხელმძღვანელი პირების კომპეტენციები და საქმიანობის სფერო წარმოდგენილია უწყების საერთო დებულებებში, მაშინ, როდესაც საკრებულოს შემთხვევაში მონაცემები, პოლიტიკური თანამდებობის პირების შესახებ ავტობიოგრაფიის სახით კიდევ უფრო დეტალურად არის წარმოდგენილი, თუმცა მათი განათლებისა და მოვლადილების დამადასტურებელი დოკუმენტაციები მიუწვდომელია.

- ბათუმის საკრებულოსა და მერიის ვებ-გვერდებზე ადვილად ხელმისაწვდომია ინფორმაცია, რომელიც კონკურსის ჩატარების წესს განსაზღვრავს, ვებ-გვერდზე არსებობს განყოფილება „ვაკანსიები“ და შესაძლებელია ვაკანსიების არქივის ნახვაც.

- ოფიციალურ ვებ-გვერდებზე არასრულადაა წარმოდგენილი ბათუმის საკრებულოსა და მერიის უახლესი დადგენილებები და განკარგულებები, რომლებიც ეხება უწყების საქმიანობის სფეროს, თუმცა ხელმისაწვდომია ძირითადი სამართლებრივი აქტები.

- მწირი ინფორმაციაა ბათუმის საკრებულოსა და მერიის მიერ განსახორციელებელი/დაგეგმილი პროექტების შესახებ, ასევე არადამაკმაყოფილებლად შეიძლება შეფასდეს უწყების ვებ-გვერდზე არსებული ფაილების ხელმისაწვდომობა ადვილად დამუშავებად ფორმატში.

- არასრულად და ზედაპირულადაა მოცემული ისეთი მნიშვნელოვანი ინფორმაცია, როგორც კომპეტენციის სფეროში არსებული მაჩვენებლები, განვითარების დინამიკა, დამუშავებული სტატისტიკური ინფორმაცია, დარგის განვითარების პროგნოზები და არსებული მაჩვენებლებია.

- ვებ-გვერდზე ადვილად იძებნება ბათუმის საკრებულოსა და მერიის საქმიანობის ამსახველი ყოველწლიური ანგარიშები, ასევე არ-

სებობს ბიუჯეტის ბოლო წლების არქივიც, ამასთან საკრებულოს შემთხვევაში აღნიშნული დეტალურად არის წარმოდგენილი საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 37-ე და მე-40 მუხლების შესაბამისად, საქართველოს პრეზიდენტისა და პარლამენტისათვის წარდგენილი 10 დეკემბრის ყოველწლიური ანგარიშების სახით. ამავდროს, საკრებულოს წარმოდგენილი აქვს საკრებულოს წევრის საქმიანობის ყოველკვარტალური ანგარიშები და საკრებულოს თავმჯდომარის ყოველწლიური ანგარიშები.

- საკრებულო ასევე მოწინავე ადგილზეა შეხვედრების ონლაინ ტრანსლირების ნაწილში, თუმცა გასვლითი სხდომების შესახებ და ვერბალური ანგარიშის წარდგენის შესახებ არ მოიძებნა ინფორმაცია.

- რაც შეეხება თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტს, ცალკეულად საკრებულო არ გამოყოფს მათ მიერ ბიუჯეტში შეტანილ კორექტირებებს, მერიის ვებ-გვერდზე „განყოფილება“ ბიუჯეტის ნაწილში კი ავტომატურად გვამისამართებს საკანონმდებლო მაცნეს ვებ-გვერდზე, სადაც ბიუჯეტის კონსოლიდირებული ვარიანტის ნახვა ფასიანია, ხოლო საბოლოო ვერსიის სანახავად აუცილებელია სისტემაში შესვლა და საჭიროების შემთხვევაში დათვალიერების უფლების ყიდვა.

- მონაწილეობითი ბიუჯეტი განისაზღვრა ორივე უწყების შეფასების ინდიკატორად, ვინიდან აუცილებელია მარტივად ხელმისაწვდომი იყოს საზოგადოებისათვის. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს ისიც, რომ მერია მონაწილეობითი ბიუჯეტის დანერგვას ონლაინ პლატფორმის (idea.batumi.ge) გამოყენების საშუალებით ახორციელებდა, ვებ-გვერდზე იძებნება მხოლოდ 2021 წლის დადგენილება, მაშინ, როდესაც აღნიშნული ინსტიტუციური მექანიზმი 2019 წლიდან დღემდე ფუნქციონირებს და საჭიროებს ნორმატიული აქტის განახლებას, ხოლო საკრებულო მონაწილეობითი ბიუჯეტის შესახებ დამაკავშირებელ ბმულსაც არ აქვეყნებს. ამასთან, ქალაქ ბათუმის მერიის არცერთ ანგარიშში არ იძებნება დეტალური ინფორმაცია, „შენი იდეა ბათუმს“-ს ფარგლებში განხორციელებული პროექტების შესახებ.

- ვებ-გვერდზე იძებნება ინფორმაცია თვითმმართველი ქალაქის საკუთრებაში არსებული ქონების შესახებ, ასევე, მისი პირდაპირი და აუქციონის წესით განკარგვის შესახებ, ხელმისაწვდომია ინფორმაცია უწყების ავტოსატრანსპორტო საშუალებების შესახებ და იმ ხარჯებზე, რომელიც ეხება საწვავს, სატელეფონო საუბრებს, რეკლამას, თუმცა ინფორმაცია ოფიციალურ და სამუშაო ვიზიტებზე გაწეული სამიწლინებო ხარჯების შესახებ თანამდებობის პირებსა და თანამშრომლებზე წარმოდგენილია ჯამური სახით.

- ყოველკვარტალურად ახლდება ინფორმაცია გაცემული სარგოს, დანამატებისა და პრემიების კვარტალური ოდენობების შესახებ თანამდებობის პირებზე, თუმცა აღნიშნულიც ჯამური სახით.

- ზემოთ აღნიშნული ინდიკატორების მიხედვით ვებ-გვერდებზე დაკვირვების ანალიზის საფუძველზე დადგინდა, რომ მიმდინარე წელს ბათუმის მერიამ გააფორმა მემორანდუმი USAID ადგილობრივი თვითმმართველობის პროგრამასთან და შეიმუშავა სამოქმედო გეგმა 2023-2025 წლებისთვის, რომელიც ასევე მოიაზრებს ღია მმართველობის ადგილობრივ პროგრამაში (OGP Local) გაწევრიანებას, ხოლო საკრებულოს ოფიციალურ ვებ-გვერდზე სრულად არის იგნორირებული უწყების კომპეტენციის ფარგლებში შემუშავების პროცესში მყოფი კანონპროექტები და ამ კანონპროექტებისთვის განკუთვნილი განმარტებითი ჩანაწერები.

- მერიის შემთხვევაში შედარებით უკეთ არის წარმოდგენილი ის ნორმატიული აქტები, რომლებიც არეგულირებენ სახელმწიფო ორგანოში შესყიდვებისა და სახელმწიფო ქონების პრივატიზების შესახებ, თუმცა უწყებები საკუთარ ვებგვერდზე არ აქვეყნებენ ინფორმაციას მიმდინარე შესყიდვების შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ ვებ-გვერდზე იძებნება ცალკეული განყოფილება „შესყიდვები და პრივატიზაცია” არაფერია ბათუმის მერიასა და ფიზიკურ/იურიდიულ პირებს, აგრეთვე სხვა საჯარო დაწესებულებას შორის გაფორმებულ ადმინისტრაციულ (სამოქალაქო/სამართლებრივ) ხელშეკრულებების ნაწილში.

- საკრებულოს ვებ-გვერდზე ცალკეულ განყოფილებად ჩამოყალიბებულია „სამოქალაქო მრჩეველთა საბჭო”-ს განყოფილება, სადაც

პოლიტიკა 2023 ტომი 7 N 2

იძებნება ინფორმაცია შემადგენლობის, თავმჯდომარის, ორგანიზაციების, მედია სექტორისა და საზოგადოებრივი დარბაზის წარმომადგენლების შესახებ, თუმცა დასახლების საერთო კრების შესახებ ინფორმაცია არ იძებნება.

- სამოქმედო გეგმის მონიტორინგის ჩარჩოს მიხედვით, (ხერხეულიძე ნ., 2020) ბათუმის მუნიციპალიტეტმა შეიმუშავა და აამოქმედა მონაწილეობითი ბიუჯეტირების, ელექტრონული პეტიციების, სივრცითი მოწყობის და არქიტექტურის, ქონების მართვის, და ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური უზრუნველყოფის სერვისების ელექტრონული მოდულები. თუმცა, მონაწილეობითი ბიუჯეტირების გარდა, ყველა ზემოაღნიშნული მოდული შემოიფარგლება სერვისების შესახებ სტატისტიკური მონაცემების გამოქვეყნებით. ვებ-გვერდის მონიტორინგის შედეგად კი დადასტურდა, რომ აღნიშნული მოდულებისათვის ცალკეულად მოდულები არ გამოყოფილა.

ლიაობა და გამჭვირვალობა

მერია	თვითმმართველი ერთეული	საკრებულო
	<p>1. ზოგადი ინფორმაცია უწყების შესახებ, რომელიც მოიცავს უწყების სტრუქტურის, მიზნისა და ფუნქციების აღწერას. უწყების ხელმძღვანელი პირების შესახებ ინფორმაციას და მათთან საკონტაქტო ინფორმაციას.</p>	
	<p>2. ინფორმაცია უწყების საკადრო უზრუნველყოფის შესახებ, რომელიც მოიცავს უწყებაში გამოცხადებული ვაკანტური პოზიციების ჩამონათვალს, კონკურსის შედეგების და მისი გასაჩივრების წესის შესახებ ინფორმაციას.</p>	
	<p>3. ასევე, ნორმატიული აქტებს, რომლებიც განსაზღვრავს უწყებაში კონკურსის ჩატარების წესებს და დასაქმებულ პირთა ოდენობას კატეგორიების მითითებით.</p>	
	<p>4. აგრეთვე, უწყების საშტატო ნუსხით გათვალისწინებული თანამდებობების და დასაქმებულების ჩამონათვალი და თვითმმართველი ქალაქის საკრებულოს წევრების განათლების დამადასტურებელ დოკუმენტები.</p>	
	<p>5. უწყების სამართლებრივი აქტების (დადგენილებები, ბრძანებები, განკარგულებები, ოქმები და ა.შ) ხელმისაწვდომობა, რომელიც დაკავშირებულია საქმიანობასთან, ან საზოგადოებრივი ინტერესის შემცვლელია.</p>	
	<p>6. თვითმმართველი ერთეულის ფარგლებში განსახორციელებელი პროექტების</p>	

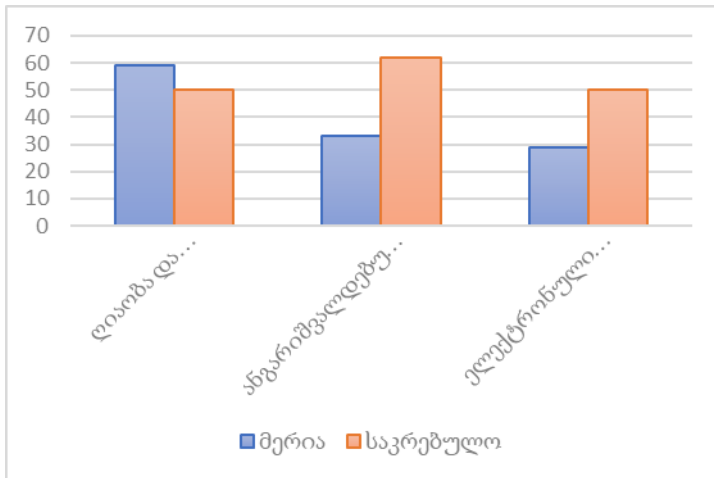
	შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა.	
	7. უწყების მიერ შემუშავებული სტრატეგიების, კონცეფციებისა და სამოქმედო გეგმების ხელმისაწვდომობა.	
	8. უწყების ვებ-გვერდზე არსებული ფაილების ხელმისაწვდომობა ადვილად დამუშავებად ფორმატში.	
	9. გვერდის სხვადასხვა აპლიკაციით გახსნის შესაძლებლობები *IE, Mozilla, Opera და chrome-დან.	
	10. უწყების ვებ-გვერდზე მითითებულია საჯარო უწყებები, რომლებიც დაკავშირებულია ცენტრალურ მთავრობასთან / ინსტიტუციასთან, ადგილობრივ ხელისუფლებასთან / დაწესებულებასთან, ადგილობრივ სამოქალაქო სექტორთან ან მეგობარ უცხო ქვეყნის უწყებებსა და ორგანიზაციებთან.	
11. ინფორმაცია უწყების მიერ განხორციელებული სახელმწიფო შესყიდვების და სახელმწიფო ქონების პრივატიზების შესახებ, ასევე სატენდერო კონკურსის პროცესის გამჭვირვალობასთან დაკავშირებული დოკუმენტაციები.	12. მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის სარეზერვო ფონდის შექმნასთან დაკავშირებით, ასევე მისი განკარგვის წესის დადგენასთან დაკავშირებით ინფორმაცია	
13. ინფორმაცია დასახლების საერთო კრების ('საერთო კრება') საქმიანობის შესახებ	14. ინფორმაცია სამოქალაქო მრჩეველთა საბჭოს საქმიანობის შესახებ.	
15. ინფორმაცია უწყების ბიუჯეტის შესახებ და ხარჯების შესახებ ინფორმაცია, როგორცაა	16. ინფორმაცია მერიის მიერ დასამტკიცებლად წარმოდგენილ ბიუჯეტთან დაკავშირებით, საკ-	

<p>სახელმწიფო შესყიდვების, ეკონომიკური ტიპის ხელშეკრულებების, გრანტებისა და სუბსიდიების შესახებ ინფორმაციის საჯაროობა, ასევე ინფორმაცია ავტოსატრანსპორტო საშუალების, საწვავის, სატელეფონო ხარჯების შესახებ, ასევე ინფორმაცია ოფიციალურ და სამუშაო ვიზიტებზე გაწეული სამივლინებო ხარჯების შესახებ.</p>	<p>რეზულოს მიერ შენიშვნების შედეგად ბიუჯეტის პროექტში ცვლილებების შესახებ დეტალური ინფორმაცია.</p>	
<p>ანგარიშვალდებულება</p>		
<p>მერია</p>		<p>საკრებულო</p>
	<p>17. უწყების საქმიანობის შესახებ წლიური ანგარიში</p>	
	<p>18. უწყების საქმიანობის შესახებ სტატისტიკური მონაცემები</p>	
	<p>19. შორის საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 37-ე და მე-40 მუხლების შესაბამისად განცხადებების შესახებ ზოგადი სტატისტიკა</p>	
	<p>20. უწყების შეხვედრების ონლაინ ტრანსლირება</p>	
	<p>21. უწყების მიერ საქმიანობის შესახებ ვერბალური ანგარიშის წარდგენას საზოგადოებისთვის.</p>	
<p>22. ბიუჯეტის შესრულების შესახებ კვარტალური ანგარიშის გამოქვეყნებას, გაწეული ხარჯების შესახებ ინფორმაციის ხელ-</p>	<p>23. გასვლითი სხდომების ორგანიზება, განსახილველი საკითხების მოსამზადებლად</p>	

მისაწვდომობა		
ელექტრონული სერვისები		
მერია		საკრებულო
	24. სსმპ-თვის ადაპტირებული ვებ-გვერდის არსებობა	
	25. ელექტრონული გადაწყვეტილება - უწყების მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მოქალაქეთა ელ. ჩართულობის უზრუნველყოფისათვის	
	26. ასევე ვებ ჩატის არსებობა ელ კომუნიკაციის შესაძლებლობისათვის	
	27. საჯარო ინფორმაციის მოთხოვნა შესაძლებლობა ელექტრონული ფორმით, საჯარო დაწესებულების ელექტრონული რესურსების საშუალებით	
	28. მონაწილეობითი ბიუჯეტირების მოდული	
29. სივრცითი მოწყობისა და არქიტექტურის მოდული		30. ელექტრონული პეტიციების მოდული
31. ქონების მართვის სერვისების მოდული		32. ელექტრონული ჩართულობა - სხდომებში მონაწილეობა
33. ჯანმრთელობის დაცვის და სოციალური უზრუნველყოფის სერვისების მოდული		34. ელექტრონული ხმის მიცემა კანონპროექტზე

წყარო: ინდიკატორები შემუშავებულია ავტორების მიერ ღია მმართველობის პრინციპებისა და საკანონმდებლო ჩარჩოს გათვალისწინებით შეფასების შედეგად.

სამი ინდიკატორიდან მუნიციპალიტეტის მერიას ყველაზე მაღალი შეფასება „ღიაობასა და გამჭვირვალობა“ კომპონენტში აქვს, ხოლო ყველაზე არასასურველი შედეგი „ელექტრონული სერვისები“-ს არსებობაში, რაც შესაძლებელია განპირობებული იყოს ღია მმართველობის სამოქმედო გეგმის ფარგლებში, დასახული აღნიშნული ვალდებულებების, კერძოდ 5 ელექტრონული სერვისის დანერგვის, ნაწილობრივ შესრულებაში.

შენიშვნა: დიაგრამა შედგენილია ინდიკატორში არსებული კრიტერიუმების პროპორციულად

დასკვნა

კვლევის შედეგად გამოიკვეთა მიგნებები, რომელზე მუშაობაც თვითმმართველ ერთეულებში ღია მმართველობის პრინციპების არამხოლოდ ფორმირებასთან დაკავშირებული გამოწვევების დაძლევაში დაგვეხმარება, არამედ გახდება რეგიონში ღია მმართველობის განვითარების გარანტი.

- **დადგინდა**, რომ არ არსებობს ღია მმართველობის მიმართულებით ღონისძიებების განხორციელების საკანონმდებლო ვალდებულება.

- **გამოვლინდა**, რომ ღია მმართველობას განვითარებას თვითმმართველი ერთეული უზრუნველყოფს სხვა და სხვა ნორმატიული აქტებით.

- **დადასტურდა**, რომ თვითმმართველ ქალაქი უზრუნველყოფს ჩართულობის მექანიზმების განვითარების ხელშეწყობას, თუმცა ამ ეტაპზე საზოგადოების ჩართულობა ძირითადად მოიცავს ბიუჯეტის შემუშავების პროცესში მოქალაქეთა ჩართულობას.

- **აღმოჩნდა**, უწყებები არ იყენებენ ინტერნეტს, როგორც მოქალაქეებთან, მედიასთან და ბიზნეს სექტორთან ინტერაქტიული ურთიერთობის ეფექტურ საშუალებას. ელექტრონული მმართველობის საერთაშორისო ტენდენციების მიხედვით ელ-ჩართულობა ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი პრინციპია თანამედროვე საინფორმაციო საზოგადოების ჩამოყალიბებისათვის ინფორმაციის გასავრცელებლად, ამიტომ ინფორმაციის გასავრცელებლად **მნიშვნელოვანია** სიახლეების გამოწერის ფუნქციის დამატება/ჩაშენება ვებ-გვერდებზე.

- **აუცილებელია**, უწყებისთვის შემუშავდეს მოქალაქეთა ჩართულობის შესახებ სახელმძღვანელო დოკუმენტი და **საჭიროა**, პოლიტიკის შემუშავების პროცესში საზოგადოების ჩართულობის შესახებ ცნობიერების ამაღლება.

- **მიზანშეწონილია**, უწყებებმა ვებ-გვერდებზე გააფართოონ

საზოგადოების ონლაინ პლატფორმებით სარგებლობის შესაძლებლობები და უზრუნველყონ ღია მმართველობის სამოქმედო გეგმით შემუშავებული ვალდებულებების განხორციელება.

- **ყურადღება გასამახვილებელია** სპეციალური საჭიროების მქონე პირების (სსმპ) ჩართულობის საწყისი ეტაპების დანერგვა, მათ შორის ვებ-გვერდის ადაპტირება.

- საკრებულოს შემთხვევაშიც, **სასურველია** ვებ-გვერდზე განცალკევებულად არსებობდეს ქვე-განყოფილებები „საერთაშორისო პარტნიორობა“ და „პარტნიორობა საქართველოს ორგანიზაციებთან“, სადაც მოყვანილი იქნება პარტნიორობის შესაბამისი ტექსტური ინფორმაციული აღწერა და ადმინისტრაციული ერთეულის პარტნიორ ორგანიზაციათა ვებ-გვერდების ბმულები.

- ასევე, **რეკომენდებულია** ვებ-გვერდზე არსებობდეს ერთიანი ქვე-განყოფილება „პროგრამები/პროექტები“, რომელიც მოიცავს იმ პროექტებისა და პროგრამების ჩამონათვალს (სოციალურ-ეკონომიკურ, კულტურისა და სხვა სფეროებში), რომლის დამკვეთს, შემსრულებელს ან რეალიზაციაში რაიმე სახით მონაწილე მხარეს წარმოადგენს უწყება. აღნიშნულ ქვე-განყოფილებაში ასევე ასახული იქნება პროექტებისა და პროგრამების ფარგლებში მიმდინარე ღონისძიებათა შესახებ სრულ ცნობებსა და მათი შესრულების შესახებ მოხსენებებს.

გამოყენებული ლიტერატურა

- Armstrong C.L. (2011). Providing a clearer view: An examination of transparency on local government websites. *Government Information Quarterly*, 11-16.
- Bekkers V.J.J.M., Tummers L.G., Voorberg W.H. (2013). From public innovation to social innovation in the public sector: A literature review of relevant drivers and barriers. *In Proceedings of the European Group for Public Administration (EGPA) Annual Conference*, (pp. 11-13). Edinburgh, Scotland.
- Cruz R., Lee H.J. (2019). Open Governance and Duality of Technology: The open data designer-user disconnect in the Philippines. *JeDEM - eJournal of eDemocracy and Open Government.*, 94-118.
- Iashvili G., Phartenadze G., Manvelidze I. (2019). Establishment of Open Governance in Georgia: Challenges and Opportunities,. *International Conference on Research in Management.*, 26-37.
- Iashvili G., Phartenadze G., Manvelidze I., Katamadze G. (2016). Development of Electronic Governance as an Element of Reforming State Governance According to the Adjarian Example. *18th International Conference on E-commerce, Eadministration, E-society, E-education and E-technology.*.
- Jibladze M., Manvelidze I. (2023). Regional level analysis of open government development in Georgia on the example of the autonomy of Ajara,. *International Journal of Innovative Technologies in Economy.*
- Local, O. (2022). OPEN GOVERNMENT PARTNERSHIP WELCOMES 30 NEW LOCAL GOVERNMENTS.
- Lourenço R.P. (2013). Open Government Portals Assessment: A Transparency for Accountability Perspective. *Electronic Government.*
- Malaccorto, R.; Lonati, M.; (2019). Local open government: opportunities and challenges in terms of impact and participation. *JeDEM - eJournal of eDemocracy and Open Government.*, 119-132.
- Manvelidze I., Tebidze M. (2019). Electronic Municipality as the Self-Government Reformation Element. *World Science*, 46-48.

- Obama B. (2009). *Obama, B. Transparency and Open Government: Memorandum for the Heads of Executive Departments.*
- Omholt T. (2015). Developing an Open Governance System for Local Development (WITHDRAWN). *Academy of Management Proceedings.*
- გოგიძე ლ. (2021). ღია მმართველობის პრაქტიკის დანერგვის თავისებურებანი ადგილობრივ დონეზე საქართველოში. თბილისი: გამომცემლობა „მერიდიანი“.
- მანველიძე, ი. (2016). ელექტრონული მთავრობის“ დანერგვისა და განვითარების პერსპექტივები აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში“. თბილისი: სადისერტაციო ნაშრომი.
- საკანონმდებლო მაცნე. (2013). *საჯარო ინფორმაციის ელექტრონული ფორმით მოთხოვნისა და პროაქტიულად გამოქვეყნების შესახებ.*
- ფარტენაძე გ. (2021). *სადისერტაციო ნაშრომი: ღია მმართველობის დამკვიდრება და განვითარება საქართველოს თვითმმართველ ქალაქებში: გამოწვევები და გადაჭრის გზები.*
- ფარტენაძე გ., მანველიძე ი.,.. (2015). *ელექტრონული მთავრობის განვითარება, როგორც სახელმწიფო მმართველობის რეფორმირების ელემენტი - ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შრომების კრებული „სოციალურ მეცნიერებათა საკითხები.*
- ღმპს. (2016). *ღია მმართველობის პარტნიორობის საქართველოს 2016-2017 წლების სამოქმედო გეგმა.*
- ღმპს. (2017). *ღია მმართველობა საქართველოს 2018-2019 წლების სამოქმედო გეგმა .*
- ღმპს. (2017). *ღია მმართველობის პარტნიორობის საქართველოს 2018-2019 წლების სამოქმედო გეგმა.*
- ღმპს. (2011). *ღია მმართველობის პარტნიორობის საქართველოს სამოქმედო გეგმა 2012-2013.*
- ღმპს. (2017). *ღია მმართველობის პარტნიორობის საქართველოს 2018-2019 წლების სამოქმედო გეგმა.*
- ხერხეულიძე ნ. (2020). Retrieved from დამოუკიდებელი ანგარიშგების მექანიზმი (IRM): საქართველოს 2018-2019 სამოქმედო გეგმის შედეგების გარდამავალი ანგარიში.

Malvina Jibladze

Batumi Shota Rustaveli State University, Doctor of Business Administration.

Ineza Zoidze

Batumi Shota Rustaveli State University, Associate Professor.

Giga Phartenadze

Batumi Shota Rustaveli State University, Assistant Professor.

Tamar Zoidze

Batumi Shota Rustaveli State University, Student of Public Administration.

A model of open governance in a self-governing city on the example of Batumi

The steps taken in the field of open governance in Georgia are often uncoordinated and unsystematic, although there are many successful examples at the central, regional, and municipal levels. Within the framework of the research, we will focus on the analysis of the municipal level, for which the current situation in terms of the development of open governance in the self-governing unit of Batumi was studied, and a methodology for evaluating the level of development of open governance was proposed. Within the framework of the research, an assessment and analysis of the relevant basic environment was also carried out, ways of solving existing problems, development trends and recommendations were shown.

The existing Georgian scientific literature on open governance is distinguished by the novelty of the issue, however, the study of the possibility of introducing open governance on a regional scale is neglected, more over it does not refer to the problems of the implementation of "open governance" on the example of the Ajara region while the main state services for the population come precisely at the regional and municipal level.

The paper presents results with scientific novelty:

- The research methodology for self-governing city open governance at

the regional level has been developed based on quantitative and qualitative research data;

- The open governance development index of the self-governing city - Batumi has also been developed and the current state of open governance development has been analyzed with qualitative indicators such as: free access to information, citizen involvement, open data, open dialogue, budget publicity, session publicity and others.

- It has been revealed that the self-governing city of Batumi has made significant progress in the development of open governance, which is partly due to the fact that it is one of the self-governing units integrated in the national open governance action plans.

As a result of the research, such findings were also identified, which work on, will not only help us to overcome the challenges related to the formation of principles of open governance in self-governing units, but will also become a guarantee of the development of open governance in the region.

Key words: open governance, local self-government, self-governing unit, Batumi, partnership, accountability.